

När rapsen är tröskad

– håll koll när du säljer

Det finns en hel del pengar för odlaren att hämta genom att jämföra handelsföretagens avräkningssystem för raps. Vid leverans till silo, d.v.s. köparens egen anläggning, är kanske skillnaderna överlag inte speciellt stora. Det är viktigt att bevaka att man inte tappar pengar på vägen om man via sitt ombud levererar direkt till AAK i Karlshamn.

Text: Henrik Strindberg

Foto: Hans Jonsson, Svensk Frötidning

Att jämföra olika offerter i samband med försäljningen av rapsen kan många gånger vara en lönsam affär. Det står alla köpare fritt att välja avräkningsmodell och det är därför viktigt att man kontrollerar och jämför vilka premisser som gäller för en affär.

Silo- och direktleverans

De större köparna av raps i Sverige kan offerera såväl siloleverans som direktleverans. Vid siloleverans lämnar odlaren rapsen till köparens egen anläggning medan direktleverans sker direkt till AAK i Karlshamn. AAK (AarhusKarlshamn) är landets största inköpare av raps, men köper inte direkt från oss lantbrukare utan affärerna går genom handelsföretagen.

I detta sammanhang kan handelsföretagen betecknas som mellanhänder vilket kan ha ganska stor betydelse för skillnader i avräkningssystem handlarna emellan! AAK avräknar handelsföretagen enligt sitt eget system medan lantbrukarens avräkning från sin affärspartner i vissa fall kan skilja en hel del.

Detta är något som man som lantbrukare ska vara speciellt uppmärksam på!

Vill man sälja sin raps som direktleverans är ofta de olika kvalitetsjustering-

Stora skillnader i hur handlarna avräknar raps!

Oljehaltstillägg

Mycket viktig faktor. Ju högre grundpris på rapsen man har (genom prissäkring etc.) desto större tillägg ger en bra oljehalt. Var observant på vid vilken vattenhalt regleringen sker.

Rensningskostnad

Rensning av avfall och påverkan på avräkningen av detta är riktigt lurigt. Jämförelserna kan göras många. Gå noga igenom avräkningsvillkoren för de handlare du vill jämföra.

Analyser

Analyskostnaderna varierar från företag till företag

Frakt

Det är främst om man tänker leverera direkt till AAK i Karlshamn som fraktvillkoren kan skilja sig åt handelsföretagen emellan. Håll koll på basprisorten.

arna mer förmånliga, men samtidigt ställs det större krav på dig som säljare att ha kontroll på ditt parti. AAK tar inte emot raps med högre vattenhalt än 9 % och avfallet får vara max 4 %. Skulle dessa kriterier överskridas så avvisas partiet och säljaren (lantbrukaren) får själv stå för den ökade frakt- och hantlingskostnaden.

30 % av rapsskörden exporteras

Det som är viktigt för oss som säljare av raps, är därför att så mycket som möjligt av det som avräknas från AAK hamnar i vår avräkning och inte försvinner som handelsmarginal. Vi ska också ha klart för oss att cirka 30 % av den svenska rapsskörden. På exportmarknaden kan det råda helt andra kvalitetsregleringar än det gör på svenska marknaden. Detta faktum gör jämförelser än mer komplexa varför denna artikel kommer att begränsas till att diskutera den inhemska svenska handeln. Är man intresserad av hur exempelvis danskarna gör så är www.kornbasen.dk en bra hemsida att besöka.

	Kan erbjuda *		avfallsavdrag**	renhets-tillägg	rensningkostnad***	Viktscorrigerat vattenhalt****	
	siloleverans	direktleverans				siloleverans	direktleverans
Lantmännen	ja	ja	dras från vikt 1:1	nej	ja, från 2%	avdrag från 9%	tillägg från 9% till 6%
Svenska Foder	ja	ja	dras från vikt 1:1	nej	nej	avdrag från 9%	ingen
Varaslättns Lagerhus	ja	ja	dras från vikt 1:1	nej	ja, från 1%	avdrag från 9%	ingen
Kristianstadsortens Lagerhusförening	ja	ja	dras från vikt 1:1	nej	ja, från 2%	avdrag från 9%	tillägg från 9% till 8%
BM Agri	nej	ja	nej	ja, under 2% avfall	ja från 2% till max 4%	nej	tillägg från 9% till 6%
Söderslätts Spannmålsgrupp	nej	ja	nej	ja, under 2% avfall	ja från 2% till max 4%	nej	tillägg från 9% till 6%

* BM Agri och SSG erbjuder så gott som uteslutande endast direktleverans, medan övriga kan erbjuda både och.

** Lantmännen gör endast avdrag på halten som överstiger 2 % vid direktleverans

***Svenska Foder tar inte ut någon rensningskostnad utan gör enbart viktsavdrag

****KLF (Kristianstadsortens Lagerhusförening) har 8 % som bas även vid siloleverans

Oljehalten spelar stor roll

Oljehaltstillägget är en mycket viktig parameter som påverkas av rapspartiets vattenhalt. Den vanligaste förekommande omräkningsfaktorn är ett tillägg/avdrag med 1,5 % på priset per procentenhets avvikelse från basoljehalten 40 %. Denna omräkningskala används av alla köpare i Sverige. Här bör man vara observant på vid vilken vattenhalt som denna justering görs. Vid siloleverans görs normalt oljehaltsberäkning vid som lägst 9 % vattenhalt, men undantag finns. KLF i Kristianstad använder till exempel 8 % vattenhalt som bas vid både siloleverans och direktleverans. AAK avräknar oljehaltstillägget ner till 6 % vattenhalt för att på så sätt stimulera att partiet är väl torkat.

Eftersom oljehaltstillägget räknas i % av priset så blir detta tillägg mer värt ju högre baspris vi har på rapsen, något

som svenska rapsodlare märkte 2012, då det reglerade priset i många fall hamnade över 4:50 kronor per kilo.

Se upp med rensning av avfall

Rensning av avfall är ytterligare en prisvariabel att se upp med. Beroende på vem odlaren säljer rapsen till så hittar man i avräkningarna uttryck som rensningskostnad, rensningstillägg, avfallsreglering och avfall i %. AAK avräknar sina kunder genom ett renhets-

tillägg för avfallshalter under 2 % och ett renhetsavdrag för avfallshalter mellan 2 % och 4 %. AAK gör alltså inget viktsavdrag i kilo för avfallshalter under 2 %, utan man kan faktiskt säga att de bjuder på detta. Anledningen är naturligtvis att stimulera till hög renhet i leveranserna.

De flesta andra köpare gör en viktskorrigering i förhållandet 1:1, det vill säga att 1 % avfall medför 1 % viktminskning. Även här skiljer det sig från köpare till köpare var i skalan denna

” Det som är viktigt för oss som säljare av raps, är därför att så mycket som möjligt av det som avräknas från AAK hamnar i vår avräkning och inte försvinner som handelsmarginal på vägen.

oljahaltsreglering

siloleverans	direktleverans
1:1,5 bas 9% vattenhalt	1:1,5 bas 6% vattenhalt
1:1,5 bas 9% vattenhalt	1:1,5 bas 9% vattenhalt
1:1,5 bas 9% vattenhalt	1:1,5 bas 9% vattenhalt
1:1,5 bas 8% vattenhalt	1:1,5 bas 8% vattenhalt
nej	1:1,5 bas 6% vattenhalt
nej	1:1,5 bas 6% vattenhalt

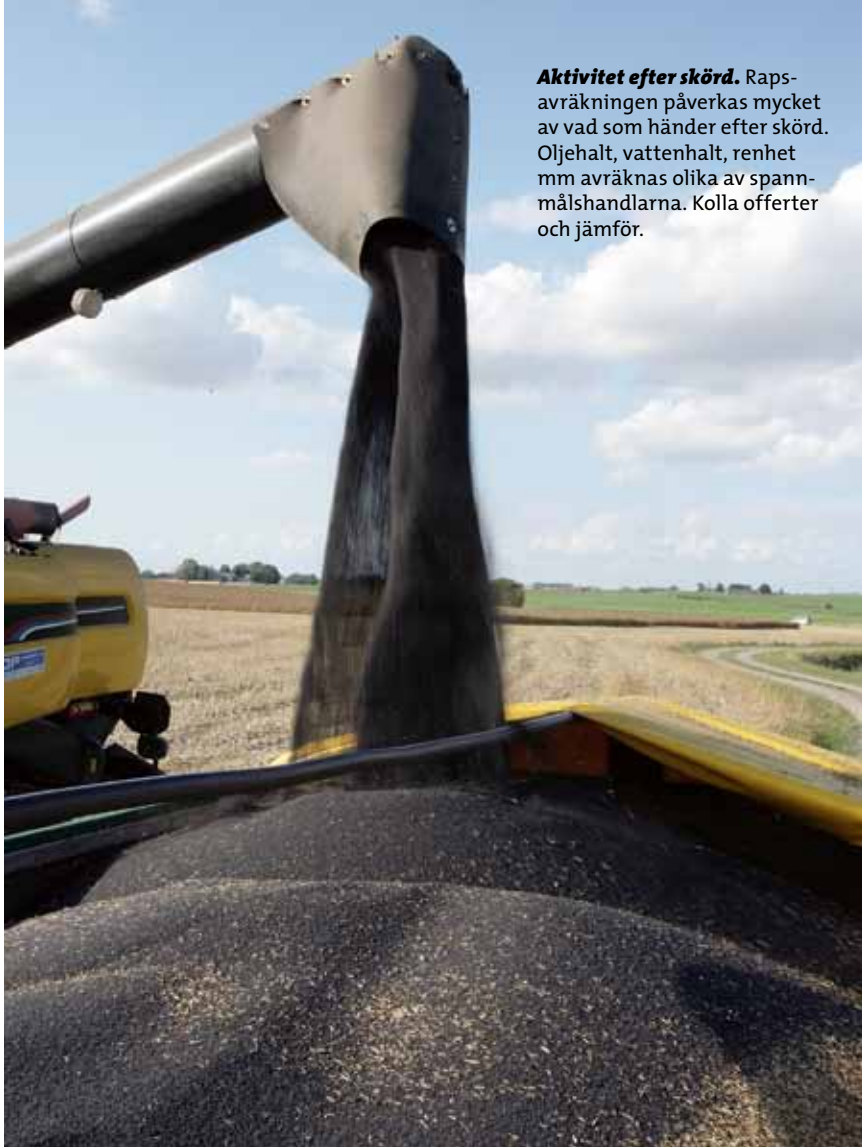
viktminskning börjar. Därtill debiteras säljaren en rensningskostnad som även den varierar i storlek och från köpare till köpare. Rensningskostnaden debiteras som avfall i %-enheter kopplat till kronor per deciton vattenhaltsreglerad vara.

Analysera analyskostnaden

Analyskostnaderna varierar också från företag till företag, med en spannvid som lägst 89 kronor upp till 255 kronor.

Följ upp frakten

Fraktkostnaden påverkas naturligtvis med avstånden, men några erbjuder fast fraktavgift från en given destination, exempelvis Varaslättens Lagerhus som erbjuder en fast frakttaxa till Karlshamn på 160 kr tonnet från leveranser inom "sitt" område. Vill man leverera direkt till AAK i Karlshamn gör man ofta bäst affär om man anlitar ombudens frakter.

Aktivitet efter skörd. Raps-avräkningen påverkas mycket av vad som händer efter skörd. Oljehalt, vattenhalt, renhet mm avräknas olika av spannmålshandlarna. Kolla offerter och jämför.

De har normalt bättre fraktavtal med åkarna än vad man själv kan köpa upp dessa för. Många uppköpare har så kallade ortsavdrag för att styra sin logistik. Då gäller att se upp med vilken destination som det offererade grundpriset gäller, ofta är det Karlshamn som utgör basprisorten.

I tabellen har jag valt ut några av våra större aktörer och listat ett antal jämförande parametrar. Skillnaderna för att leverera till silo är inte speciellt stora överlag. Det som ska bevakas enligt min uppfattning är att man inte tappar pengar på vägen om man via sitt ombud levererar direkt till AAK i Karlshamn. ●